

Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Dalyan Destinasyonunun Rekreasyon Potansiyelinin Değerlendirilmesi

Gülay ÖZALTIN TÜRKER*, Ali TÜRKER*, F.Özlem GÜZEL**

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu, Muğla/TÜRKİYE,

**Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi, Antalya / TÜRKİYE

Özet

Her gün daha fazla artan yoğun çalışma temposu, artan teknoloji kullanımı, olumsuz yaşam koşulları, nüfus kalabalığı, gürültü ve çevre kirliliği, yapay insan ilişkileri gibi farklı stres kaynakları insanlar üzerinde fiziksel ve duygusal yıpranmalara neden olmaktadır. Bu noktada da insanlar, fiziksel ve duygusal yıpranmaları karşısında rekreasyon faaliyetlerini gereklilik olarak görmeye başlayarak doğaya yönelmektedirler. Dolayısıyla içerisinde doğaya, suya, spora ve izlemeye bağlı rekreasyonel faaliyet alanlarını barındıran yerler, yöre halkı ve turistler tarafından en üst düzeyde kullanılabilirliğinin sağlanması amacına göre düzenlenmelidir. Bu bağlamda bu çalışmada önemli bir turistik destinasyon olan Dalyan'ın rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Rekreasyon alanı mevcut potansiyelinin belirlenmesi için Gülez (1990) tarafından ülkemiz koşullarına uygun olarak geliştirilen, orman içi ve açık hava alanının rekreasyon potansiyelinin saptanmasına olanak veren yöntem kullanılmıştır. Çalışmada, Ortaca Kaymakamlığı, Köyceğiz Kaymakamlığı, Ortaca Belediyesi, Dalyan Turizm Danışma Bürosu, Köyceğiz Orman İşletme Müdürlüğü ve Dalaman Meteoroloji İstasyon Müdürlüğü ile yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler ile ikincil kaynaklar yardımıyla elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Elde edilen bulguların analizi sonucunda, rekreasyon alanının peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik değeri, rekreatif kolaylıklar değeri ve olumsuz etkenler değeri kriterlerine göre "Dalyan Destinasyonunun" rekreasyon potansiyeli tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: turistik ürün çeşitlendirmesi, rekreasyon, rekreasyon potansiyeli, Dalyan

The Evaluation of the Recreation Potential of Dalyan Destination within the Tourism Product Diversification

***Gülay ÖZALTIN TÜRKER, *Ali TÜRKER, **F. Özlem GÜZEL**

*Muğla Sıtkı Kocman University, Ortaca Vocational School, Muğla/TURKEY

**Akdeniz University, Faculty of Tourism, Antalya/TURKEY

Abstract

The different stress sources such as intense working tempo, increasing usage of technology, adverse living conditions, population crowd, noise and environmental pollution, artificial human relationships causes physical and emotional frazzles on humans. At this point people start to turn though the nature as they start to see the recreational activities as a necessity to protect themselves against the physical and emotional frazzles. So the places that host the recreation areas connected to the nature, water, watching and sports should be organized though the availability usage of the locals and tourists at the highest level. In this context, the aim of this study is to identify the recreational potential of Dalyan destination. To determine the potential of the recreation area of Dalyan, the method developed by Gülez (1990) in accordance with the conditions of our country that supply the opportunity to analyze the potential of the in forest and outdoor recreational potential. In the study, the data taken from the interviews with Koycegiz Governorship, Koycegiz Governorship, Ortaca Municipality, Dalyan Tourism Information Bureau, Koycegiz Forestry Administration, Dalaman Meteorological Department and the secondary data sources were used. The findings obtained from the analysis, the recreation potential of Dalyan have been identified according to the landscape value, the climate value, accessibility value, recreation conveniences value and negative factors value criteria.

Key Words: tourism product diversification, recreation, recreation potential, Dalyan

Giriş

Endüstriyel ve teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan plansız, sağlıksız kentleşme, yoğun iş temposu ve stres nedeniyle özellikle de şehirde yaşayan insanların fizyolojik ve ruhsal sağlıkları bozulmaktadır. Ayrıca gün geçtikçe modernleşen toplum yaşantısı bir yandan bireylerin refah düzeyini arttırırken, diğer yandan insanların yalnızlaşmalarına ve içlerine kapanmalarına neden olmaktadır. Bu bağlamda insanların çeşitli nedenlerle bozulan fizyolojik ve ruhsal sağlıklarını, yitirdikleri enerjilerini yeniden kazanmaları, fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini karşılamaları, günlük yaşamdaki baskılardan kurtulmaları ve birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesine yardımcı olması amacıyla gerekli unsurların başında rekreasyon gelmektedir. Kent insanının günlük yaşam çevresi içinde bu yöndeki gereksinmelerinin karşılanmasında rekreasyon faaliyetleri ve bunu sağlayacak kentsel rekreasyon alanları büyük önem taşımaktadır (Şimşek ve Korkut, 2009: 316).

Rekreasyon, son yılların önemli olguları arasında yer alması nedeniyle birçok disiplinin araştırma konusu olmuş ve pek çok tanımlaması yapılmıştır. Bu alanda yapılan Türkçe çalışmaların pek çoğunda “*Rekreasyon*” kavramı için; “*kökeni Türkçe olmayan tekrar (re) ve yaratma (create) anlamına gelen iki Latince sözcükten türetilmiştir*” ifadesi yer almaktadır (Öztürk ve Aydoğdu, 2012: 613). Hacıoğlu vd. (2003: 29) ise kavramı; insanların boş zamanlarında, eğlenme, dinlenme amaçlı ve tatmin motivasyonları ile gönüllü olarak katıldıkları faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. İnsan, işten arda kalan zamanında ve iş ortamının dışında boş zamanını gönüllü olarak katıldığı etkinliklerle değerlendirerek, bu etkinliklerden kazandığı davranışlarla kendisini yenileyebilmektedir. Bir değişim, yenileşim ve ilginçlik meydana getiren rekreatif faaliyetler, insan hayatındaki tekdüzeliği giderilebilmektedir (Karaküçük, 2005: 59).

Rekreasyon, katılanın gönüllü olarak seçtiği boş zamanında ve tek başına yahut grupla, araçlı, araçsız, açık veya kapalı alanlarda, kent içi veya kent dışında, bir organizasyona bağlı ya da bağımsız olarak gerçekleştirdiği zevk ve neşe verici her türlü etkinliği kapsar (Serarslan ve Bakır, 1988: 28; Günay, 2012: 20). Bu etkinlikler; çeşitli sanat etkinlikleri, müzik etkinlikleri, spora dayalı etkinlikler, oyunlar, yetenek gerektiren etkinlikler, doğada yapılan etkinlikler, sosyal ve kültürel etkinlikler olarak genel başlıklar altında toplanabilir. Öte yandan, rekreasyonel etkinliklerin, ortam değişikliği gerçekleştirilerek yapılması gereği ve zorunluluğu vardır. Ortam değiştirme, hem psikolojik açıdan bir gereklilik, hem de rekreasyonel etkinliklerin amaca uygun olarak gerçekleştirilebilmesi açısından da bir zorunluluktur. Çünkü bu etkinlikler için geniş ve doğaya yakın alanlar ile özel alt yapı olanaklarına ihtiyaç vardır. Bu açıdan bakıldığında, rekreasyon kavramı, seyahat ve konaklamayı içeren turizm kavramı ile yakın bir ilişki içerisine girmektedir (Orel ve Yavuz, 2013: 61).

Cunningham (1980), Burkart (1981), Topuzlu (1989) ve Kolcu (1993) turizm ve rekreasyon arasındaki ilişkinin temelde iki noktadan kaynaklandığını ifade etmektedirler. İlk olarak; turizm ve rekreasyon yerine getirdiği işlevler açısından ortak bir deneyim ve ilgi alanı teşkil etmektedir. İnsanlar birini veya diğerini yaparken bir diğerine ilişkin özellikleri de yerine getirebilmekte, çoğu zaman iç içe hareket etmektedir. Ancak turizm, serbest zaman ve rekreasyonun tüm özelliklerini taşıırken serbest zaman ve rekreasyon turizmin bütün özelliklerine sahip değildir. İkinci olarak ise; turizmin gelişimi ile rekreasyonel aktiviteler ve

bu aktivitelere olan katılımda gelişmeler olur. Yani her ikisi birbirini olumlu etkiler. Rekreasyon olanaklarının değerlendirilmesi ile turistik tesislerde bulunan turistlerin bunlara katılması turizmde canlılık yaratacaktır ve yaratılan ortak yarar sonucu ekonomik yönde yarar sağlayacaktır (Koyuncu, 2012: 30)

Güleç (1990) tarafından açık hava rekreasyon alanlarına özgü peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve olumsuz etkenler olmak üzere alanın sahip olduğu mevcut beş ögeye ağırlıklı puan verme ilkesine dayanan bir değerlendirme yöntemi geliştirilmiştir. Bir formda yer verilen bilgileri puanlama esasına dayanan ve basit bir matematiksel işlemle sonuca ulaşmayı sağlayan yöntem, uzman gözlem ve değerlendirmesi esasına dayandığından, kullanıcı anketlerine ve istatistikî değerlendirmelere gerek duyulmayan bir yöntemdir (Altunöz vd. , 2014: 22).

Güleç (1990) tarafından geliştirilen açık hava rekreasyon alanlarını değerlendirme yönteminin bu çalışmada uygulandığı Dalyan destinasyonu, tüm doğal zenginliklerini koruyan geniş bir deltanın ortasında, tarihi ve kültürel zenginliklere sahip, 36° 38' kuzey enlemleri ve 28° 31' doğu boylamları arasında, Muğla ili Ortaca ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Dalyan, doğusu Okçular Köyü, batısı kanal ve Antik Kaunos Kenti, kuzeyi Eskiköy ve güneyi Gökbel Köyü ve Akdeniz'le çevrili 20.000 dekar arazili bir alandır. Batısında Marmaris İlçesi, doğusunda Ortaca ve Dalaman ilçeleri ile komşudur. Dalyan, Köyceğiz gölünü Akdeniz'e bağlayan beş deniz mili uzunluğundaki fiyort tipi doğal kanal kenarında düz bir ovanın üzerine kurulmuştur. Dalyan, Ege ve Akdeniz bölgelerinin birleştiği bir konumda yer almaktadır. Dalyan; Ortaca ilçesine 12 km., Muğla iline 90 km. ve Dalaman Havaalanına 24 km. uzaklıktadır. Dalaman havaalanının 24 km. mesafede olması destinasyonun sahip olduğu önemli avantajlarından birisidir. Dalyan'a denizyolu ile Fethiye ve Marmaris'den gelmek mümkündür. Bölge Bakanlar Kurulu'nun 12.06.1988 ve 88/13019 sayılı kararı ile "Köyceğiz- Dalyan Özel Çevre Koruma bölgesi olarak" ilan edilmiş, ancak bölge sınırları 18.01.1990 tarihi ve 90/77 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile değişiklik yapılarak 14.04.2000 tarihli ve 2000/580 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile de sınırları genişletilerek yeniden düzenlenmiştir (dka.gov.tr: Kaya vd., 2011: 260-261).

Dalyan destinasyonu ve çevresindeki kırsal yerleşmelerde tarım sektörü, balıkçılık ve arıcılık yapılmaktadır. Fakat son birkaç yıl öncesine kadar özellikle pamukçuluğa dayalı geleneksel yaşam tarzı ve toprağa bağımlılık değişerek, yerini turizm almaya başlamıştır. 4903 kişilik bir nüfusa sahip olan fakat turizm sezonunda birkaç katına ulaşabilen Dalyan destinasyonu, mevcut bölgesel kaynaklarını hem bireysel hem de bölgesel düzeyde turizm sektöründe bir yatırım faktörü olarak kullanmaya yönelmiştir. Aynı zamanda Dalyan destinasyonu Marmaris, Fethiye ve Bodrum gibi çevredeki diğer turistik destinasyonlardan gününbirlik turlar kapsamında önemli sayıda turist çekmektedir (Özer ve Karakuş, 2012: 579).

Dalyan destinasyonu eşine az rastlanır bir biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Köyceğiz gölünün tatlı suyu, denizin tuzlu suyu ve bunların birbirine karıştığı kanal boyunca çok sayıda su canlısı bulunmaktadır. Dalyan'ın biyolojik çeşitliliğini balıklar ve öteki deniz canlıları dışında kanal ve çevresindeki geniş bataklık alanında ve sazlıklarda yaşayan birçok yabancı hayvan türü ve özellikle de yabancı kuşları oluşturmaktadır. Bu nedenle Türkiye'nin en önemli kuş gözlem alanlarından bir olan Dalyan sazlıkları koruma altına alınmıştır (www.dalyanim.org).

Ege'yle Akdeniz'in buluştuğu Dalyan'ın iklimi tipik Akdeniz iklimidir ve destinasyon bu ikliminin tipik florasına sahiptir. Ayrıca sulak alanlarda geniş sazlıklar ve kamışlıklar büyük

yer kaplamaktadır. Destinasyonda sığla ağacı, sandal ağacı ve kızılçam topluluklarının bulunduğu alanlar önem taşımakta ve korunmaktadır. Yörede 700 civarında çiçekli bitki, ibrelî ve eğrelti türü bulunduğu tahmin edilmektedir (Kaya vd., 2011: 260-261).

Tarihi ve antik bir yerleşim alanı olan, deniz kenarında bulunmamasına karşın hem deniz hem de göl kıyısına sahip olan Dalyan destinasyonu; kenarında kurulduğu yoğun sazlıklarla kaplı Köyceğiz gölü, İztuzu plajı ve göl ile plaj arasındaki 10 kilometre uzunluğunda labirenti andıran doğal su kanalıyla, hem denizde hem de göllerde yüzme olanağı sunmaktadır (Kaya vd., 2011: 261).

Günümüzden 18 bin yıl önce Köyceğiz gölü çevresinde deniz yüzeyi, bugünkünden 100 m daha aşağıda iken, 15 bin yıl önce, yer kabuğunun genel olarak ısınması sonucu eriyen buzulların suyu ile yükselmeye başlayan deniz yüzeyi, zamanımızdan 6 bin yıl önce, şimdiki yüksekliğine ulaşmıştır. Böylece akarsuların denize boşaldıkları ağızlar denizin altında kalmışsa da, yükselmesi gittikçe yavaşlayan deniz, nehirlerin getirdiği alüvyonlarla dolmaya başlamıştır. Diğer taraftan dağlardan taşınan alüvyonlar yalnız vadileri doldurmakla kalmamış, denizin içinde de deltalar oluşturmuştur. Dalyan deltası, geç Pleistosen'de oluşan 150 km²'lik Köyceğiz gölünün 30 km²'lik kısmını oluşturur. Köyceğiz gölü, bugün doğuda Teke dağından, batıda Ege Bölgesi'nde Menteş dağına kadar uzanan Batı Toroslar'ın batı ucunun kıyı kısmıdır; denizin kuartel dolgusuyla oluşan bir deniz koyudur. Köyceğiz gölü, 5200 hektardır. Denizden yüksekliği 1 m'dir. En derin yeri 70 m'den fazladır ve çeşitli akarsularla beslenir. Bunlardan göle en fazla su akıtanı, gölün güneybatısındaki Nanmam çayıdır. Gölün suları 10 km uzunlukta ve yer yer 10 m derinlikteki Dalyan kanalı tarafından denize akıtılır. (Kaya vd., 2011: 260). Dalyan kanalı'nın denizle bulunduğu noktada İztuzu Plajı bulunmakta, yukarıda, Köyceğiz Gölü ile bulunduğu noktada ise dünyaca ünlü Dalyan çamur banyoları yer almaktadır. Özellikle yabancı turistler için daha çok bir eğlence kaynağı hâline gelmiş olan bu kükürtlü çamurun cilde iyi geldiği ve insanları güzelleştirdiği düşünülmektedir. İztuzu plajı 4200 metre uzunluğunda ve 75-200 metre arasında değişen genişliğe sahiptir. Bu plaj deniz kaplumbağaları (*Caretta caretta*) için önemli bir yumurtlama alanıdır.(www.dalyanim.org). İngiliz The Times gazetesi tarafından 6 aylık bir süreçte yürütülen çalışmanın sonucunda İztuzu plajı "Avrupa'nın En İyi Açık Alanı" olarak ilan edilmiştir. The Times'ın internet sitesinde İztuzu ile ilişkin yapılan değerlendirmede, "İztuzu plajı Akdeniz'de ender rastlanan bir yer: çam ağaçlarıyla kaplı bir dağdan nehir ağızına uzanan, bir tek ev, dükkân veya otel görünmediği 4.5 kilometrelik altın kum" ifadesine yer verilmiştir (www.dalyaninfo.com).

Dalyan destinasyonunda önemli bir yere sahip olan, Türkiye'nin en yüksek radyoaktiviteye sahip kaplıcası ve radon değeri açısından da dünyada Endonezya'daki kaplıcadan sonra ikinci sırada yer alan Sultaniye Kaplıcaları Dalyan merkeze 4 km. uzaklıkta bulunmaktadır (www.koycegiz.gov.tr).

Döneminde bir liman konumunda olan Kaunos antik kenti, Dalyan deltasının oluşması nedeniyle bugün deniz kıyısından uzaklaşarak Köyceğiz gölünü Akdeniz'e bağlayan Dalyan kanalının sağ kıyısında, Dalyan'ın karşısında yer almaktadır. Kaunos antik kenti, 5000 kişilik tiyatro, Roma hamamı, agora, dükkanlar, liman ve çeşmeleriyle ve Kaya Mezarları ile Anadolu uygarlığının önemli kalıntılarından. 15.04.2014 tarihinde Kaunos antik kenti UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne girmiştir (www.dalyanim.org). Bu nedenle Dalyan, doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi unsurları ile turistlerin ilgi odağıdır (Kaya vd. 2011: 261)

Özetle Dalyan destinasyonu, labirent şeklinde kanalları, Sultaniye kaplıcaları, Kaunos harabeleri, İztuzu plajı, Köyceğiz gölü vb. tarihi, kültürel ve doğal güzellikleriyle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çeken ülkemizin önemli destinasyonlarından biridir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, önemli bir turistik destinasyon olan Dalyan'ın peyzaj yapısı, iklimsel özellikleri, ulaşılabilirliği, sahip olduğu rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenler temelinde rekreasyon potansiyelini belirlemektir.

Yöntem

Dalyan Destinasyonunun rekreasyon potansiyelini belirlemeye yönelik yürütülen bu çalışmada rekreasyon alanı mevcut potansiyelinin belirlenmesi için Gülez (1990) tarafından ülkemiz koşullarına uygun olarak geliştirilen, orman içi ve açık hava alanının rekreasyon potansiyelinin saptanmasına olanak veren yöntem kullanılmıştır. Bu yöntem rekreasyon alanının sahip olduğu mevcut beş öğeye (peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylıklar ve olumsuz etkenler) ağırlıklı puan verme ilkesine dayanmakta ve bu şekilde destinasyonun rekreasyon potansiyeli hesaplanabilmektedir.

Açık hava rekreasyon potansiyelini matematik formül ile hesaplamayı amaçlayan Gülez aşağıda yer alan formülü geliştirmiştir (Gülez, 1990: 134).

$$P + İ + U + RK + OSE = \% RP$$

Çizelge 1, formüle belirli ağırlıklarla giren sembollerin anlamı ve alabilecekleri en çok (maksimum) puanların (ya da ağırlıkların) dağılımını göstermektedir. Çizelgede görüldüğü gibi, toplam puan kuramsal olarak en çok 100 olacağından, formüldeki öğelerin alabilecekleri puanların toplamı yüzde olarak bir alanın açık hava rekreasyon potansiyelini verecektir.

Tablo 1. Formüldeki Öğeler ve Alabilecekleri Puanlar (Gülez, 1990)

<i>Sembol</i>	<i>Anlamı</i>	<i>Maksimum Puan (Öğenin Ağırlık Puanı)</i>
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (Minimum -10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Gülez yönteminde kullanılan ve Çizelge 1'de yer alan sembollere verilen maksimum puanlara ilişkin açıklamalar aşağıda sunulmuştur (Gülez, 1990: 134-138).

“P” Peyzaj Değeri: Bir alanın rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesinde en önemli özelliğini, bir destinasyonun büyüklüğü, bitki örtüsü, yüzeysel durumu, görsel kalitesi, deniz, göl ve akarsulara yakınlığı ve diğer peyzaj değerlerini kapsayan o yerin peyzaj potansiyeli oluşturmaktadır. Bu nedenle peyzaj değeri, %35'lik bir ağırlıkla değerlendirmenin ilk sırasında yer almaktadır. Peyzaj değerinin hesaplanmasında göz önünde tutulması gereken özellikler ve alabilecekleri en yüksek puanları Çizelge 2'de belirtilmektedir.

“İ” İklim Değeri: İklim değeri, rekreasyon potansiyelinin değerlendirilmesinde etkili olan bir diğer unsurdur. Bu değer; bölgenin ortalama sıcaklığı, aldığı yağış miktarı, güneşlenme ve rüzgarlılık oranı gibi unsurları kapsamakta ve Gülez (1990) yöntemine göre rekreasyon potansiyelinin belirlenmesinde %25’lik bir ağırlıkla değerlendirmenin ikinci sırasında yer almaktadır.

Sıcaklık değeri olarak, rekreasyon etkinliklerinin daha çok yapıldığı yaz ayları (haziran, temmuz ve ağustos) sıcaklıklarının ortalaması alınmıştır. Gülez (1990) tarafından, rekreasyon etkinlikleri için en uygun yaz ayları sıcaklık ortalaması 25 °C olabileceği düşünülerek 10 puan, 16 °C ile 34 °C ler için 1 puan ve ara değerler için de ara puanlar verilmiştir.

Gülez (1990) tarafından, iklimin rekreasyon etkinlikleri üzerine olan etkisinde ikinci önemli öge olan yağışın, en çok 8 puan ile değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür. Yağışın rekreasyon üzerindeki olumsuz etkisi göz önünde tutularak, yaz ayları toplam yağış miktarı 50 mm ve daha düşük olan yörelere en fazla puan (8) verilirken, yağış miktarı arttıkça puanlar da düşürülmektedir.

Havanın açık veya kapalı olması, diğer bir ifadeyle bulutlu olup olmaması gibi faktörlere bağlı olan güneşlenme ögesinin rekreasyon üzerine olan etkisi, 5 ağırlık puanı ile değerlendirmeye alınmıştır. Burada 0 açık bir havayı, 10 kapalı bir havayı, ara değerler ise çeşitli oranlarda bulutlu bir havayı simgelemektedirler. Bu durumda, açık bir hava 5 puanla gösterilmekte, bulutluluğun arttığı yani güneşlenmenin azaldığı oranda puanlarda düşmektedir.

İklimin diğer öğeleri kadar rekreasyon etkinlikleri üzerine etken olmayan bir yerin rüzgarlı olup olmaması durumu değerlendirilmeye alınmıştır. Bu değerlendirmede, yaz ayları ortalama rüzgâr hızı 1-3 m/sn arası yörelere için 1 puan, ortalama rüzgâr hızı 1 m/sn' den az olan yerler için ise 2 puan verilmiştir. İklim değerini aşağıdaki gibi formüle etmek mümkündür. Ayrıca Çizelge 2’de iklim değerinin hesaplanmasında göz önünde tutulması gereken özellikler ve alabilecekleri en yüksek puanları ayrıntılı olarak belirtilmektedir.

$$\text{İklim Değeri} = \text{Sıcaklık} + \text{Yağış} + \text{Güneşlenme} + \text{Rüzgârlılık} (25 = 10 + 8 + 5 + 2)$$

“U” Ulaşılabilirlik: Bir yerin rekreasyon potansiyeli o yere ulaşabildiği ölçüde bir anlam kazanır. Bir başka deyişle, bir yerden ne kadar çok kişi yararlanır ve o kişiler oraya ulaşabilmek için önemli bir ulaşım sorunu ile karşılaşmazlarsa, o yerin rekreasyona uygunluğu önemli oranda artmaktadır. Bu nedenle, ulaşılabilirlik ögesi rekreasyon değerlendirme yöntemine %20 bir ağırlıkla katılmıştır. Bu ağırlık puanlarının dağılımı ise Çizelge 2’de görülmektedir.

“RK” Rekreatif Kolaylık: Rekreasyon potansiyelinin saptanmasında, o yerde mevcut tüm rekreatif kolaylıklar da rekreasyon potansiyelinin artmasına olumlu bir etki yapmaktadırlar. Zira ağaçlıklı ve güzel manzaralı bir yerin, piknik masaları, çeşmeler, WC tesisleri gibi kolaylıklara ve rekreasyon donanımına sahip olduğu daha çok ve daha sürekli ziyaretçi çekeceği, dolayısıyla rekreasyon potansiyelinin artacağı açıktır. Bu durumda, rekreatif kolaylıkların en çok %20’lik bir ağırlıkla değerlendirmeye alınması uygun görülmüştür. Çizelge 2’de ağırlık puanların dağılımı verilmiştir.

“OSE” Olumsuz Etkiler: Bir yerin rekreasyon potansiyelinin saptanmasında, o yerde mevcut olumsuz etkileri de göz önünde tutma zorunluluğu ortadadır. En iyi durum,

kuşkusuz hiç olumsuz etkenin olmaması yani bir yerin sıfır olumsuz puanı almasıdır. Bunun yanında, en çok -10'a kadar puan alabilecek olumsuz etkenlerin olabileceği de var sayılmıştır. Olumsuz etkenlerin puanları değerlendirmede eksi (-) olarak alınmakta dolayısıyla toplam puandan çıkarılmaktadır. Olumsuz etkenlere ait ağırlıklı puanların dağılımı Çizelge 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. Açık hava rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu

Formüldeki Öğeler	Ögenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar	Puanlama
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü	4	10 ha.dan büyük	4
			5-10 ha	3
			1-5 ha	2
			0.5-1ha	1
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8
			Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7
			Çalılık, çayırılık, seyrek ağaçlık	5-6
			Çayırılık, seyrek ağaçlık	4-5
			Yalnız çayırılık ve çalılık	3-4
			Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4
			Çayırılık, seyrek çalılık	2-3
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı	7-8
			Göl kıyısı	6-7
			Akarsu kıyısı	4-5
			Dereler	1-4
	Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5
			Hafif dalgalı	4
			Az eğimli, yer yer düzlük	3
			Az engebeli	2
			Orta engebeli	1
Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm	3-4	
		Güzel görüş ve vistalar	2-3	
		Alanın genel görsel estetik değeri	1-3	
Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6	
İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	10	°C 16-17, 18-19, 20-21, 22-23, 24-25, 34-33, 32-31, 30-29, 28-27, 26-25 P: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	
	Yağış	8	Yaz ayları (Hz, Tm, Ağ) toplamaları mm 50-100-150-200-250-300-350-400 P: 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1	
	Güneşlenme	5	Yaz ayları bulutluluk ortalaması bulutluluk: 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9 Puan: 5, 4, 3, 2, 1	
	Rüzgârlılık	2	1 m/sec'den az	2

			1-3 m/sec	1
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3-4
			Karadeniz kıyı bandı	2-3
			Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	1-3
	Bulunduğu bölgede en az 100.000 nüfuslu kent olması	5	20 km'ye kadar uzaklık	4-5
			50 km'ye kadar uzaklık	3-4
			100 km'ye kadar uzaklık	2-3
			200 km'ye kadar uzaklık	1-2
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıtlı 0-30 dak	4
			Taşıtlı 0.30-1 saat	3
			Taşıtlı 1 -2 saat	2
Taşıtlı 2-3 saat			1	
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme	3-4	
		Belirli saatlerde taşıt bulabilme	1-3	
Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşılabilme	1-3	
Rekreatif Kolaylıklar	Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb.	1-4 (niteliklere göre)
	Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları	1-3 (niteliklere göre)
	Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2
			Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	1-2
	WC'ler	2	Niteliklere göre	1-2
	Otopark	2	Niteliklere göre	1-2
	Kır gazinosu, satış büfesi	2	Niteliklere göre	1-2
	Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	2
Hafta sonlarında görevli			1	
Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklere göre)	1 -3	
Olumsuz Etkenler (OSE)	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1 -3
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 -2
	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl ve akarsular için	-1
	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb. gürültüler	-1
	Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Örneğin taş ve çakıl ocakları, inşaat ve fabrika kalıntıları vb.	-1 -2
Genel Toplam Puan ya da Açık hava Rekreasyon Potansiyeli (%):				

Bu yöntemden alınan sonuçlara göre Gülez (1990) tarafından aşağıdaki gibi bir değerlendirme şekli geliştirilmiştir:

1. Açık hava rekreasyon potansiyeli çok düşük (% 30 >)
2. Açık hava rekreasyon potansiyeli düşük (% 30 - % 45 arası)
3. Açık hava rekreasyon potansiyeli orta (% 46 - % 60 arası)
4. Açık hava rekreasyon potansiyeli yüksek (% 61 - % 75 arası)
5. Açık hava rekreasyon potansiyeli çok yüksek (% 75 <)

Formüldeki ögeler ve her öge için verilmesi gereken puanlar Çizelge 2’de açıklanmaktadır.

Araştırma Bulguları

Yapılan görüşmeler ve elde veriler doğrultusunda alanında uzman kişilerin de yardımlarına başvurulmuş Gülez yöntemine göre Dalyan destinasyonunun rekreasyon potansiyeli ile ilgili şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Köyceğiz Orman İşletme Müdürlüğü, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (www.muglakulturturizm.gov.tr), Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı tarafından hazırlanan “Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi (ÖÇKB) Biyolojik Zenginliğinin Tespiti ve Yönetim Planı Raporu” (www.dcm.dka.gov.tr) ve daha önce yapılan çalışmalardan (Kaya vd., 2011) alınan bilgiler doğrultusunda, değerlendirme kriterlerinde birinci sırada yer alan Peyzaj değeri kriterleri saptanmaya çalışılmıştır.

Dalyan destinasyonu; Köyceğiz gölünü Akdeniz’e bağlayan beş deniz mili uzunluğundaki fiyort tipi doğal kanal kenarında düz bir ovanın üzerine kurulu olan 20.000 dekar arazili bir alan olması nedeniyle alan 10 hektardan büyük olduğundan *alanın büyüklüğü* kriterine göre 4 puan üzerinden, *yüzeysel durum* kriteri açısından ise 5 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Deniz kenarında bulunmamasına karşın hem deniz hem de göl kıyısına sahip olan Dalyan destinasyonu, kenarında kurulduğu yoğun sazlıklarla kaplı Köyceğiz Gölü’nden İztuzu plajına 8 kilometre uzunluğunda labirenti andıran doğal su kanalıyla, hem denizde hem de göllerde yüzme olanağı sunması bakımından *deniz, göl, akarsular* kriterine göre 7 puan almıştır.

Akdeniz ikliminin tipik florasının görüldüğü Dalyan destinasyonu, büyük bir ormanlık alana sahiptir. Bu ormanlık alanlarda başta kızılçam olmak üzere sığla (günlük) ağacı ve çeşitli kategorilere giren endemik bitki türleri önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca zengin sulak alanlara sahip bölgede turuncgiller, pamuk, susam, sazlıklar ve kamışlıklar geniş yer tutmaktadır. Maki topluluğu neredeyse destinasyonun tamamında mevcuttur. Bunların önemli olanları meşe ağaçları, defneler, süpürge çalısı ve zakkumdur. ÖÇKB raporunda belirtilen bu bilgiler ışığında Peyzaj değeri içerisinde yer alan *bitki örtüsü* kriteri 7 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Rekreasyonel aktivitelere olanak verecek alanları saptamak için yapılan görsel analizlerin sonuçlarına da yer verilen ÖÇKB raporunda gölün denizle bağlantısında yer alan doğal kanallar “peyzaj korunması” yapılması gereken özel peyzaj değerleri olarak belirtilmektedir. Çünkü Köyceğiz gölünü Akdeniz’e bağlayan Dalyan kanalı farklı açılardan görsel güzellikler sunmaktadır. Dalyan merkezden İztuzu Plajına tekneyle ulaşım esnasında Kaunos antik kentinin tarihi güzellikleri, Kaya mezarlıkları ve Dalyan kanalının doğal oluşumu izlenebilmektedir. İztuzu plajına Dalyan’dan karayoluyla ulaşım istendiğinde ise plaja yaklaştıkça yükselen yol üzerinde fotoğraf çekmeye uygun açıklıklar oluşmakta, tüm deltayı

ve kumsalı içine alan bir panorama bulunmaktadır. Bu açıklıklardan en önemlisi panoramik görünümü ayaklar altına seren Radar (Türk Telekom) kulesidir. Radar kulesinden bakıldığında deltası, kanalları, kumsalı ve şehriyle tüm Dalyan, Köyceğiz gölü ve Köyceğiz, Sandras dağları, koylar, Sarıgerme sahili ve Babaada görülebilmektedir. Tüm bu bilgiler doğrultusunda destinasyonun *görsel kalite* kriterine 3 puan verilmiştir.

Dalyan destinasyonu bugüne kadar çok sayıda uygarlığa ev sahipliği yaptığından, her uygarlığın çeşitli eser ve kalıntılarına destinasyonun her yerinde rastlamak mümkündür. Bu nedenle Dalyan'da bulunan Kaunos harabelerinin bulunduğu alan 1. derece arkeolojik sit alanı ve yakın çevresi 3. derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenmiştir. Kaunos antik kenti, 500 kişilik tiyatro, Roma hamamı, tapınak, agora, dükkânlar, liman ve çeşmeleriyle Anadolu uygarlığının önemli kalıntılarından biridir. Bu özelliği ile Dalyan, doğal güzelliklerinin yanı sıra tarihi unsurları ile turistlerin ilgi odağıdır.

Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kuş Araştırmaları Derneği tarafından hazırlanan “Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi İzmir Yalıçapkını ve Toplu Halde Üreyen Kuş Türleri Araştırma, İzleme, Koruma Projesi Kesin Raporu” sonuçlarına göre; Dalyan destinasyonu, göçmen kuşlar, balıkçıl kuşlar, İzmir yalıçapkını, su samuru, kara semenderi ve leylek gibi 96 kuş türünü barındırması nedeniyle önemli bir alandır (www.ogm.gov.tr). Dalyan kanalı çeşitli tatlı su balık türlerine de ev sahipliği yapmaktadır. ÖÇKB raporunda destinasyonda 1 kara kaplumbağası, 2 tatlısu kaplumbağası ve 2 deniz kaplumbağası türü olmak üzere 5 tür ve Kertenkele ve Yılanlar gibi çeşitli hayvan türlerinin de yer aldığı toplam 29 türün yaşadığı tespit edilmiştir. Dalyan kaplumbağa türü çeşitliliği bakımından da oldukça zengindir ve bu kaplumbağa türlerinden iki deniz kaplumbağası türünün nesli tehlike altındadır. Bu türlerden özellikle *Caretta caretta* türü İztuzu kumsalına yoğun olarak yuva yapmakta ve yumurta bırakmaktadır. Destinasyon Akdeniz Foku içinde önemli alanları içerisinde barındırmaktadır (www.dcm.dka.gov.tr). Yukarıda verilen bilgiler doğrultusunda destinasyonun Peyzaj değeri ile ilgili puanlamanın son ögesi olan *diğer özellikler* kriterine 4 puan verilmiştir.

Güleç (1990) tarafından rekreasyon etkinliklerinin, daha çok yaz aylarında (haziran, temmuz ve ağustos) yapıldığı belirtilmiştir. Bu doğrultuda değerlendirme kriterlerinde ikinci sırada yer alan İklim değeri kriterlerini saptamaya yönelik olarak, Meteoroloji Genel Müdürlüğü'nün veri arşivinden uzun yıllar aylık ortalama iklim değerleri (1950-2013) alınarak yaz aylarına ait bilgiler aşağıdaki Şekil oluşturulmuştur.

Çizelge 3'de yer alan verilerden hareketle Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarının ortalama sıcaklık değeri 27.6 °C olduğundan “7” puan, alanda yaz aylarında görülen toplam yağış 20 mm olduğundan “8” puan verilmiştir. Yaz aylarında görülen bulutluluk ortalaması 2.9 olduğundan güneşlenme “4” puan, yaz aylarında tespit edilen ortalama rüzgar hızı 1.6 m/sn olduğundan rüzgarlılık “1” puan olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 3. Dalyan destinasyonunun yaz aylarına ait uzun yıllar aylık ortalama iklim değerleri

İklim Özellikleri	Haziran	Temmuz	Ağustos	Yaz Ayları Ortalamaları ve Toplamları
Sıcaklık	26.2	28.7	28.1	27.6
Yağış	14.3	2.9	2.8	20
Güneşlenme	1.5	0.7	0.7	2.9
Rüzgârlılık	1.8	1.7	1.5	1.6

Ege ve Akdeniz bölgelerinin birleştiği bir konumda yer alan ve İztuzu plajına sahip olan Dalyan destinasyonu, aynı zamanda hem Fethiye ve Bodrum gibi iki önemli turistik hedef arasındaki ulaşım esnasında kullanılabilen bir geçiş noktası niteliğinde hem de özellikle bölgeye gelmeyi amaçlayan kişilerin seyahat ettikleri bir varış noktasıdır. Diğer bir ifade ile herhangi başka bir destinasyona seyahat sırasında bu destinasyondan geçişler olması Dalyan için bir avantaj olarak nitelendirilebilir. Bu kapsamda Dalyan, Ulaşılabilirlik Kriterinin ilk ögesi olan *bulunduğu bölgenin turistik önemi* açısından 3 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Türkiye istatistik kurumundan alınan verilere göre Muğla ilinin 2013 nüfus miktarının 866.665 kişi olduğu görülmektedir (TUIK, 2014). Ancak bu hesaplama kentin ilçeleri ile birlikte tamamını kapsayan bir rakamdır. Muğla Valiliği'nin web sitesinden alınan rakamlara göre 2012 yılı için Muğla ilinin nüfusu 851.145 kişidir. Bu nüfusun destinasyona en yakın olarak değerlendirilebilecek konumda 99.158'i şehir merkezinde, 195.419'u Fethiye ilçesinde ikamet etmektedirler. Dalyan; Muğla iline 90 km. ve Fethiye ilçesine 60 km. uzaklıktadır. (Muğla Valiliği, 2014). Böylece Dalyan destinasyonunun 100.000 nüfuslu kente olan mesafesi 60 km olarak belirlenmiş, 100.000 nüfuslu kente uzaklık puanı 3 puan (50-100 km arasında olması nedeniyle) olarak hesaplanmıştır. Dalyan destinasyonu yakınındaki en az 5.000 nüfuslu kentten uzaklığı bakımından değerlendirildiğinde; 27.602 kişilik nüfusa sahip olan Ortaca ilçesi 12 km mesafeye destinasyona en yakın yerleşim yeridir. Bu kapsamda destinasyon *ulaşılabilirlik zaman süresi* puanı 4 puan olarak hesaplanmıştır. Dalyan'a ulaşım, taksi veya özel oto dışında ancak Ortaca'dan her 15 dakikada bir kalkan Dalyan dolmuşları ile sağlanabilmektedir. Bu kapsamda destinasyona ait *ulaşım* puanı 3 puan olarak belirlenmiştir. Dalyan'a denizyolu ile Fethiye ve Marmaris'ten İztuzu plajına gelmek ve plajdan kanaldaki tekneler aracılığı ile Dalyan merkeze ulaşmak mümkün olduğundan *ulaşım*da diğer kolaylıklar puanı 1 puan olarak değerlendirilmiştir.

Destinasyonda belediyeye ait su kuyularının varlığı, bununla birlikte alanda bireysel kullanım amacıyla açılmış çok sayıda keson kuyular ve çakma kuyular bulunması yer altı su kaynaklarının olduğunu göstermektedir. Bu anlamda ÖÇKB raporunda da belirtildiği üzere, sulama ve kullanma suyu bakımından bölgenin kendi kendine yetebiliyor olması ve su kaynaklarının akış rejimlerinde bu güne dek ciddi bir bozulmanın olmaması nedeniyle *su durumu* kriteri 3 puan almıştır.

Dalyan'da yer alan 10.000 m² piknik alanında sabit piknik masaları ve piknik aktivitesine yönelik donatı elemanları bulunmakta, niteliklerine göre 2 puan üzerinden, aynı zamanda alandaki içme ve kullanma suyu olanakları ise nitelikleri bakımından 2 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Destinasyonda otel, motel ve pansiyon gibi toplamda sabit 69 adet geceleme tesisi bulunmakta ve çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanağı sunan 2 tesis olması bakımından *geceleme tesisleri* kriteri 2 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Destinasyonda temel ihtiyaçları karşılamak adına mevcut olan *WC'ler, otopark ve satış büfelerinin* ise yeterli miktarda olduğu gözlemlendiğinden nitelikleri de dikkate alınarak ilgili öğelere 2 puan verilmiştir. Güvenlik durumu açısından değerlendirildiğinde sürekli olarak destinasyonda istihdam edilen *bekçi* olmadığı, zabıta görevlilerinin ve jandarmanın bulunduğu göz önünde bulundurularak söz konusu unsura 1 puan verilmiştir. Destinasyonda bulunan İztuzu Plajı dikkate alınarak sahip olduğu plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb *diğer kolaylıklar* ise 2 puan olarak puanlanmıştır.

Güleç (1990)'e göre bir yerin rekreasyon potansiyelinin saptanmasında, o yerde mevcut olumsuz etkenleri de göz önünde bulundurmamak gerekmektedir. Bu doğrultuda hava kirliliği, güvenlik, su kirliliği, bakımsızlık, gürültü, inşaat sahalarına yakınlık vb. olgular bir alanda gerçekleştirilebilecek rekreatif faaliyetleri olumsuz etkileyen unsurlar arasındadır ve bu unsurların varlığı alanın sahip olduğu rekreasyon potansiyelini düşürmektedir. Dalyan destinasyonu mevcut durumu itibarıyla bu olumsuz unsurlardan yalnızca “bakımsızlık” ögesini taşımaktadır. Destinasyonda sınırları içerisinde yer alan Kaunos antik kentine, Dalyan kanalına ve Sığla ormanlarına yeterli bakımın yapılmıyor olduğu tespit edilmiş ve -1 puan olarak hesaplanmıştır.

Dalyan destinasyonuna ait yukarıda yer alan puan ve değerlendirmelerine ilişkin bulgular Çizelge 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Dalyan destinasyonu rekreasyon potansiyeli değerlendirme formu

Formüldeki Ögeler	Ögenin Özellikleri	Mak Puan	Açıklamalar	Puanlama
Peyzaj Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü	4	10 ha.dan büyük	4
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı Göl Kıyısı	7
	Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5
	Görsel Kalite	4	Panoramik görünüm Güzel görüş ve vistalar	3
	Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, tarihsel ve kültürel değerler; yaban hayvanları, kuşlar vb.	4
İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	10	Yaz ayları ortalama sıcaklık: 27.06 °C	7
	Yağış	8	Yaz ayları yağış (Hz, Tm, Ağ) toplamları: 20 mm	8
	Güneşlenme	5	Yaz ayları bulutluluk ortalaması: 2.9	4
	Rüzgârlılık	2	Yaz ayları rüzgar hızı ortalaması: 1.6 m/sec	1
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara kıyı bandı	3
			Önemli karayolu güzergâhları, turizmde öncelikli yöreler	
			50 km'ye kadar uzaklık	3
			100 km'ye kadar uzaklık	
	Ulaşılan zaman süresi (yakındaki en az 5.000 nüfuslu kentten)	4	4	Yürüyerek 1 saate kadar ya da Taşıyla 0-30 dak
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	3	Yürüyerek gidebilme ya da her an taşıt bulabilme	3
Ulaşımında diğer kolaylıklar	3	1	Denizden ulaşılabilme	1
Rekreatif Kolaylıklar (RK)	Piknik tesisleri	4	Sabit piknik masa, ocak vb.	2
	Su durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları	2
	Geceleme tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2
			Çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanakları	
	WC'ler	2	2	Niteliklere göre
Otopark	2	2	Niteliklere göre	2

	Satış büfesi	2	Niteliklere göre	2
	Bekçi ve görevliler	2	Sürekli bekçi / görevli	1
			Hafta sonlarında görevli	
	Diğer kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, top vb. oyun ve spor alanları, tesisleri vb.	2
Olumsuz Etkenler (OSE)	Bakımsızlık	-1	Alanda yeterli bakımın yapılmaması	-1
Genel Toplam Puan ya da Açık hava Rekreasyon Potansiyeli (%):				%79

Sonuç

Bu araştırma, Dalyan destinasyonunun rekreasyon potansiyelinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Gülez (1990) tarafından rekreasyon potansiyelini saptamaya yönelik geliştirilen ve çalışmada kullanılan yöntemde; peyzaj değeri ve iklim değeri gibi doğal öğeler toplam % 60, ulaşılabilirlik ve rekreatif kolaylık gibi kültürel öğeler ise toplam %40 'lık bir ağırlıkla temsil edilmektedir. Görüldüğü gibi, yöntem hem doğal hem de kültürel öğelere yer verirken aynı zamanda da olumsuz etkenleri de göz önünde bulundurmaktadır.

Gülez (1990) yöntemine göre yapılan değerlendirmeler sonucunda Dalyan destinasyonunun rekreasyon potansiyel değerleri belirlenmiştir. Elde edilen değerler sonucunda, rekreasyon alanının peyzaj değeri 35 puan üzerinden 30 puan, iklim değeri 25 puan üzerinden 21 puan, ulaşılabilirlik değeri 20 puan üzerinden 14 puan, rekreatif kolaylıklar değeri 20 puan üzerinden 15 puan almıştır. Elde edilen puanların toplamından, -10 puan üzerinden -1 puan olumsuz etkenler değeri çıkartılmıştır. Tüm bu veriler sonucunda Dalyan destinasyonunun rekreasyon potansiyel değeri % 79 olarak bulunmuştur. Rekreasyon potansiyeli %79 olan bu destinasyon Gülez (1990) yöntemine göre ($\% 75 <$) 'rekreasyon potansiyeli çok yüksek' olarak değerlendirilmektedir.

Deniz kenarında bulunmamasına karşın hem deniz hem de göl kıyısına sahip olan Dalyan destinasyonunun, kenarında kurulduğu yoğun sazlıklarla kaplı Köyceğiz Gölü'nden destinasyon sınırları içerisinde bulunan İztuzu plajına 10 kilometre uzunluğunda labirenti andıran doğal su kanalıyla hem denizde hem de göllerde yüzme olanağı sunması, Akdeniz ikliminin tipik florasına sahip olmasının etkisiyle Kızılcım, Sığla (Günlük) ağaçlarından oluşan büyük bir ormanlık alana ve çeşitli kategorilere giren endemik bitki türlerine sahip olması, özellikle İztuzu kumsalında *Caretta caretta* türü deniz kaplumbağası gibi yaşama alanı olarak bu destinasyonu tercih eden nesli tehlike altındaki çeşitli hayvan türlerini ihtiva etmesi, Dalyan merkezden İztuzu Plajına tekneyle ulaşım esnasında Kaunos antik kentinin tarihi güzellikleri, Kaya mezarlıkları ve Dalyan kanalının doğal oluşumu gibi veya İztuzu plajına Dalyan'dan karayoluyla ulaşım esnasında çok özgün ve çeşitli bir panoramik görsellik sunması ve dolayısıyla bunun, ilgili tüm etkinliklerin (fotoğrafçılık, gözlem gibi) gerçekleştirilebileceği imkanları sağlaması gibi özellikleriyle destinasyon peyzaj değeri bakımından çok ciddi bir rekreasyon potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır.

Dalyan destinasyonu, iklim özelliklerinden hareketle rekreasyon faaliyetleri açısından değerlendirildiğinde, yağış (özellikle yağmur şeklinde) ve rüzgar açısından avantajlı gözükmektedir. Genel olarak destinasyonda yağış ortalamasının düşük, bulutluluk

ortalamasının düşük, rüzgârlı gün sayısının ve rüzgâr şiddetinin çok fazla olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda sıcaklık değerlerinin olumlu durumu göz önüne alındığında destinasyonun iklimsel yapısının rekreasyon faaliyetlerine uygun olduğu düşünülebilmektedir.

Ege ve Akdeniz bölgelerinin birleştiği bir konumda yer alan ve İztuzu plajına sahip olan Dalyan destinasyonu, aynı zamanda hem Fethiye ve Bodrum gibi iki önemli turistik destinasyon arasındaki ulaşım esnasında kullanılabilen bir geçiş noktası niteliğinde hem de özellikle bölgeye gelmeyi amaçlayan kişilerin seyahat ettikleri bir varış noktası durumundadır. Ayrıca destinasyonun en az 5.000 ve 100.000 nüfuslu yerleşim alanlarına mesafesinin yakın olması, destinasyona ulaşımın karadan hem özel hem de dolmuş vb. araçlarla sağlanabilmesi, denizyolu ile Fethiye ve Marmaris'ten İztuzu plajına gelmek ve plajdan kanaldaki tekneler aracılığı ile Dalyan merkeze ulaşmanın mümkün olması, Dalaman uluslararası havalimanının 24 km. mesafede olması, ulaşılabilirlik bakımından değerlendirildiğinde rekreasyon alanı olarak destinasyonun önemli avantajlara sahip olduğunun göstergesidir.

Destinasyonda 10.000 m² piknik alanı ve bu alanda sabit piknik masaları ve piknik aktivitesine yönelik donatı elemanlarının bulunması, otel, motel ve pansiyon gibi toplamda sabit 69 adet geceleme tesisinin varlığı, çadırılı ya da çadırsız kamp kurabilme olanağı sunan 2 tesis olması ve aynı zamanda içme ve kullanma suyu bakımından bölgenin kendi kendine yetebiliyor olması bakımından Dalyan destinasyonu rekreatif kolaylıklar bakımından iyi olarak değerlendirilebilir.

Güleç (1990) yöntemine göre bir yerin rekreasyon potansiyelinin saptarken göz önünde bulundurulmuş hava kirliliği, güvenlik, su kirliliği, bakımsızlık, gürültü, inşaat sahalarına yakınlık vb. olgular bir alanda gerçekleştirilebilecek rekreatif faaliyetleri olumsuz etkileyen unsurlar arasındadır ve bu unsurların varlığı alanın sahip olduğu rekreasyon potansiyelini düşürmektedir. Dalyan destinasyonu mevcut durumu itibarıyla bu olumsuz unsurlardan yalnızca “*bakımsızlık*” ögesini taşımaktadır. Destinasyonda sınırları içerisinde yer alan Kaunos antik kentine, Dalyan kanalına ve Sığla ormanlarına yeterli bakımın yapılmıyor olduğu tespit edilmiştir.

Güleç Yöntemi ile yapılan değerlendirmeye göre Dalyan destinasyonunun son dönemlerde artan rekreasyonel talepleri karşılama elverişli olabileceği söylenebilir. Var olan talepleri arttırabilmek için söz konusu alanın belirlenen yürüyüş parkurları çerçevesinde “Dalyan destinasyonu” olarak da tanıtımının yapılması, Fethiye-Dalyan-Bodrum/Marmaris üçgeninde yer almasının avantajından da yararlandırılarak tur programlarında daha fazla yer alabilmesi sağlanmalıdır. Aynı zamanda piknik alanı içinde, gelecek konukların ihtiyaçlarını giderebilmeleri için alanda bulunan restoranın alternatif yiyecek-içecek türlerine menüsünde yer vermesi ve destinasyonda konukların eğlenmelerini sağlayacak eğlence tesislerinin yer alması, destinasyonda ki spor olanaklarının genişletilmesi sağlanabilir. Böylelikle Dalyan destinasyonu insanların boş zamanlarını geçirebilecekleri hem günübirlikçi turistler hem de diğer turistler için daha elverişli konuma getirilebilir. Dalyan’da rekreasyon ve turizm doğaya, doğal kaynaklara ve kültürel kaynaklara bağlıdır. Bu nedenle çevre ve insan etkileşimi sonucu olası tehlikeler için önceden hazırlıklı olmak gerekmektedir. Ayrıca bu kaynaklara yönelik koruma ve bakım çalışmaları arttırılmalıdır. Bununla birlikte Dalyan destinasyonunun rekreasyon potansiyelinin artmasını sağlamak ve destinasyondan en etkili verimi alabilmek için şu öneriler getirilebilir:

- Destinasyonda gelişecek ekoturizm, tarım uygulamaları ile desteklendiği takdirde tarım organik olarak gelişebilir. Bu gelişme de çevresel problemleri azaltabilir.
- Dalyan destinasyonu rekreasyon potansiyelinin geliştirilmesi için sportif rekreasyon aktivitelerine ağırlık verilebilir ve yılın belirli günlerinde "spor ve rekreasyon şenliği" adı altında etkinlikler düzenlenerek, halkın daha farklı ve eğlenceli aktivitelere yönlendirilmesi sağlanabilir.
- Özellikle destinasyona turist olarak gelenler için doğaya yönelik yapılan rekreasyonel aktivitelerin nerelerde yapılabildiğini gösteren bir haritanın olmadığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda Hiking ve Trekking güzergahları ve kamp alanları oluşturulabilir, var olanlar geliştirilebilir ve haritalandırılabilir.
- Kanal boyunca güvenli bir şekilde kullanılacak bisiklet yolları ve seyir terasları oluşturulabilir. Ayrıca yürüyüş yolları ve bisiklet yollarında mola noktaları oluşturulabilir.
- Yerel halk, bölgede yaşayan yabancılar ve turistler için Dalyan merkezde basketbol ve voleybol sahası, tenis kortu vb. sportif etkinliklere yönelik bir spor tesisi oluşturulabilir.
- Kanalda kano/kayık gezisine yönelik düzenlemeler yapılabilir.
- İlgili yasalar çerçevesinde olta ile balık tutmaya ve kuş gözlemeye uygun alanlar belirlenebilir.

Yukarıda belirtilen önerilerin uygulamaya geçirilmesi noktasında destinasyonun Özel Çevre Koruma Bölgesi kapsamında olduğu unutulmamalı ve sürdürülebilir çevre politikaları ışığında hareket edilmelidir.

KAYNAKÇA

Altunöz Ö, Tırıl A, Arslan OE (2014). Hamsilos Tabiat Parkı'nın Rekreasyon Potansiyelini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma, Journal of Recreation and Tourism Research (Jrtr), 1 (1), 20-38.

Günay F (2012). Afyonkarahisar'ın Rekreasyon Alanları ve Faaliyetlerinin Turizm Talebine ve Konaklama Süresine Etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Afyonkarahisar.

Gülez S (1990). Orman İçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması İçin Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi, İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, 40 (2): 132–148.

Hacıoğlu N, Gökdeniz A, Dinç Y (2003). Boş Zaman ve Rekreasyon Kavramlarının Analizi. İçinde A. Gökdeniz, (Ed.). Boş Zaman ve Rekreasyon Yönetimi: Örnek Animasyon Uygulamaları. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kaya LG, Aslan F, Yılmaz B (2011). Muğla-Dalyan Turizminin Özel Çevre Koruma Bölgesi Üzerine Etkileri, İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi, 1 (3) (2011 Yıllık Özel Sayı): 255-266.

Karaküçük S (2005). Rekreasyon: Boş Zamanları Değerlendirme. (5. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.

Koyuncu İ (2012). Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Aksaray Güzelyurt İlçesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.

Orel DF, Yavuz MC (2013). Rekreasyonel Turizmde Müşteri Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 11(11):61-76.

Özer Ö, Karakuş N (2012). Dalyan Destinasyonundaki Rekreasyonel Olanakların Değerlendirilmesi ve Rekreasyonel Potansiyelin Araştırılması, I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, s. 574 – 586.

Öztürk S, Aydoğdu A (2012). Ilgaz Dağı Milli Parkı'nın Rekreasyonel Olanakları, I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, Antalya, s. 611 – 628.

Şimşek DS, Korkut AB (2009). Kıyı Şeridi Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesinde Bir Yöntem Uygulaması: Tekirdağ Merkez İlçe Örneği, Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 6(3): 315-327.

dka.gov.tr Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi Biyolojik Zenginliğinin Tespiti ve Yönetim Planının Hazırlanması, Kesin Rapor, 2007

http://dcm.dka.gov.tr/App_Upload/Koycegiz%20Dalyan%20OCKB%20YP%20Rapor.pdf

<http://www.dalyanim.org/> (Erişim tarihi: 15.04.2014).

http://www.dalyaninfo.com/Dalyan/dalyan_iztuzu.html (Erişim tarihi: 15.04.2014).

http://www.koycegiz.gov.tr/default_B0.aspx?content=183 (Erişim tarihi: 15.04.2014).

<http://www.muglakulturturizm.gov.tr/TR,73797/ortaca.html> (Erişim tarihi: 15.04.2014).

Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi İzmir Yalıçapkını ve Toplu Halde Üreyen Kuş Türleri Araştırma, İzleme, Koruma Projesi Kesin Raporu:http://web.ogm.gov.tr/birimler/bolgemudurlukleri/mugla/FSCOrmanYonetimi/Dokumanlar/FSC_isletmeler_sunu/OCK/yal%C4%B1%C3%A7apk%C4%B1n%C4%B1.pdf (Erişim tarihi: 15.04.2014).

http://www.mugla.gov.tr/default_b0.aspx?id=2299 (Erişim tarihi: 15.04.2014).

<http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>(Erişim tarihi: 15.04.2014)